

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ (1776-1831)

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ο Ιωάννης Καποδίστριας γεννήθηκε στην **Κέρκυρα** το 1776, σε περίοδο κατοχής των Επτανήσων από τους **Ενετούς**. Καταγόταν από οικογένεια ευγενών με πολιτική παράδοση. Σπούδασε **ιατρική, φιλοσοφία και νομικά στο Πανεπιστήμιο της Πάντοβα της Ιταλίας**.

Το 1797, 21 ετών, εγκαταστάθηκε στην γενέτειρα του την **Κέρκυρα** ως **γιατρός**. Για αρκετά χρόνια προσφέρει με βαθύ ανθρωπισμό τις ιατρικές του υπηρεσίες στους συντοπίτες του. Το 1799, όταν η **Ρωσία** παρέλαβε τα Επτάνησα από την **Γαλλία**, του ανατέθηκε η διοίκηση του στρατιωτικού νοσοκομείου.

Από το 1801 αναμειγνύεται ενεργώς στην πολιτική σκηνή της Ιονίου Πολιτείας, ενώ το 1803 διορίζεται γραμματέας της επικράτειάς της. Με την κατάληψη των Επτανήσων από τους Γάλλους αποσύρθηκε και υπηρετεί πλέον τη **ρωσική διπλωματία**.

Υπό την προστασία των Ρώσων στα Επτάνησα, συνεργάστηκε με τους **αρματολούς**, οργανώνοντας μάλιστα στην **Λευκάδα το 1807 την περίφημη μυστική συνέλευση των κλεφταρματολών** όπου συμμετείχαν όλοι οι οπλαρχηγοί που είχαν καταφύγει στη Λευκάδα (Βαρνακιώτης, Μπουκουβάλας, Μπότσαρης και άλλοι).

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ

Τον Μάιο του 1808, τιμήθηκε με τον τίτλο του *ιπότη Β' Τάξεως του τάγματος της Αγίας Άννας* και προσκαλείται στην Αγία Πετρούπολη, απ' όπου και υπηρετεί τη ρωσική διπλωματία από διάφορες υψηλόβαθμες θέσεις του υπουργείου Εξωτερικών έως το 1822.

Η άνοδος του Καποδίστρια στη ρωσική αυτοκρατορική Αυλή επιταχύνεται από την εμπιστοσύνη του Τσάρου Αλέξανδρου στο πρόσωπο του Έλληνα πολιτικού.

Από τις προσωπικές του διπλωματικές επιτυχίες θεωρείται αναμφισβήτητη η συμβολή του στην ενότητα, **ανεξαρτησία και την ουδετερότητα της Ελβετίας** καθώς και η συνεισφορά του, με προσωπικά προσχέδια, στο **ελβετικό σύνταγμα**, που προέβλεπε αυτόνομα κρατίδια ως μέλη της Ελβετικής Ομοσπονδίας.

Η παρουσία του Καποδίστρια ως Υπουργού Εξωτερικών της Ρωσικής αυτοκρατορίας στο **Συνέδριο της Βιέννης** (σταθμό για την ευρωπαϊκή ιστορία) θεωρείται καταλυτική, καθώς με τις συμβουλές του επηρέαζε αποφασιστικά τον Τσάρο. Κατά τον ιπότη φον Γκεντς, σύμβουλο του Μέττερνιχ, η τελική πράξη του συνεδρίου, που υπογράφηκε τον Μάιο του **1815**, ήταν δημιούργημα του Καποδίστρια και του ιδίου.

Με δική του διπλωματική παρέμβαση στο Παρίσι, η **Ιόνιος Πολιτεία**, μετονομαζόμενη σε **Ηνωμένον Κράτος των Ιονίων Νήσων**, υπό την αποκλειστική προστασία της Μεγάλης Βρετανίας, απέκτησε τα βασικά χαρακτηριστικά κράτους, δηλαδή **Σύνταγμα, ένοπλες**

δυνάμεις, εκλεγμένη κυβέρνηση. Η συνθήκη της 5ης Νοεμβρίου 1815 αποτελεί μια από τις σημαντικότερες επιτυχίες στην προσωπική διαδρομή του Καποδίστρια.

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Παρά τη βαρύτητα των ευθυνών του και το διεθνές κύρος της προσωπικότητας και των αξιωμάτων του ο Καποδίστριας δεν παύει να ενδιαφέρεται θερμά για **την τύχη της Ελλάδας**. Όμως ανήκε, τουλάχιστον τυπικά και επισήμως, σ' εκείνους που πίστευαν ότι *δεν είχαν ωριμάσει οι συνθήκες, για την απελευθέρωση των Ελλήνων*. Σε όσους ισχυρίζονταν ότι «η διατήρησις της μετά των Τούρκων ειρήνης ήτο αδύνατος, και ότι, ως Έλληνες, ήσαν ανυπόμονοι να μάθουν ότι τα ρωσικά στρατεύματα ήσαν έτοιμα να διαβούν τον Προύθον» απαντούσε ότι από την ημέρα της ελευθερίας «η κοινή ημών πατρίς ευρίσκεται ακόμη μακράν». Εξ ου και η **άρνησή του ν' αναλάβει την αρχή της Φιλικής Εταιρείας και της Επαναστάσεως**.

Στο συνέδριο του **Λάιπαχ (1821)** ήρθε η είδηση για την εξέγερση του Αλέξανδρου Υψηλάντη και την επανάσταση στη Μολδοβλαχία. Παρά την δυσμενή περίσταση, με την Ευρώπη σύσσωμη να καταδικάζει τα επαναστατικά κινήματα, ο Καποδίστριας μυστικά πίεζε τον Τσάρο να ταχθεί υπέρ των Ελλήνων. **Στο συνέδριο έδωσε πραγματική μάχη για να μην αποσταλεί βοήθεια προς την Οθωμανική Αυτοκρατορία και οι ξένες δυνάμεις να κρατήσουν αυστηρή ουδετερότητα**. Στο τελεσίγραφο που επέδωσε ο Ρώσος πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη στον Σουλτάνο, ύστερα από τον απαγχονισμό του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε' και τις σφαγές των Ελλήνων, διαβάζουμε τον οργισμένο λόγο του Καποδίστρια. Η διαφωνία μεταξύ Τσάρου και Καποδίστρια δεν άργησε να εκδηλωθεί, καθώς ο δεύτερος υποστήριζε απροκάλυπτα πια την ανάληψη μονομερούς ενέργειας κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Έτσι έχασε την αυτοκρατορική εύνοια και στις αρχές του 1822 ο Τσάρος αποφάσισε να αφαιρέσει τη διαχείριση του ανατολικού ζητήματος από τον Καποδίστρια. Ο Τσάρος απέφυγε να τον απομακρύνει από την θέση του υπουργού Εξωτερικών, για να μη γίνει γνωστή η διαφωνία τους, αλλά του παραχώρησε **άδεια για λόγους υγείας**.

Ο Καποδίστριας, αφού πρώτα παραιτήθηκε από τη ρωσική κυβέρνηση, εγκαταστάθηκε στη Γενεύη, όπου έχαιρε ιδιαίτερης εκτίμησης, προκειμένου να βοηθήσει την Ελληνική Επανάσταση. Εκεί έκανε τα πάντα για την επαναστατημένη Ελλάδα, προβάλλοντας στα διεθνή φόρα τα δίκαια του Αγώνα, τονίζοντας τον εθνικό του χαρακτήρα και ενισχύοντας τον φιλελληνισμό και τη συγκέντρωση χρημάτων προς εξαγορά των Ελληνόπουλων που είχαν πωληθεί ως σκλάβοι. Παράλληλα, πραγματοποιούσε επαφές με διακεκριμένες προσωπικότητες, τραπεζίτες, πρεσβευτές, υπουργούς, για την προώθηση του ελληνικού ζητήματος.

Τον ίδιο καιρό προσπαθούσε με συνεχείς επιστολές να ωθήσει τις παρατάξεις και τους οπλαρχηγούς σε συμφιλίωση και άμεση διακοπή των εσωτερικών διενέξεων.

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας με ψήφισμά της στις 3 Μαρτίου 1827, κάλεσε τον Ι. Καποδίστρια ν' αναλάβει για 7 χρόνια την θέση του κυβερνήτη, προκειμένου να συγκροτήσει πολιτικά, οικονομικά και διοικητικά ως κράτος την καθημαγμένη από την

Επανάσταση χώρα. Ο Καποδίστριας δέχτηκε με ενθουσιασμό τη βαρύτατη αυτή ευθύνη και ξεκίνησε σημαντικές διπλωματικές επαφές στην Ευρώπη. Στις **6 Ιανουαρίου 1828**, φτάνει πράγματι στο **Ναύπλιο**, πρωτεύουσα τότε του Ελληνικού Έθνους. Ο λαός τον υποδέχτηκε με θερμές εκδηλώσεις, σαν Σωτήρα, και στήριξε όλες τις ελπίδες του σ' αυτόν, που ήρθε με άριστες διαθέσεις να βάλει τάξη στο χάος που επικρατούσε. Η κατάσταση της χώρας και του λαού της ήταν αποκαρδιωτική. Η Οικονομία, η Διοικητική μηχανή, η Δικαιοσύνη, ο Στρατός, η Νομοθεσία, η Εκπαίδευση, θεσμοί που θεμελιώνουν ένα σύγχρονο κράτος ήταν ανύπαρκτοι ή διαλυμένοι. Με σχέδιο, πολιτική γνώση, πείρα, κύρος διεθνές, ενθουσιασμό, αλλά και ρεαλισμό ο νέος κυβερνήτης εργάζεται πυρετωδώς για την αντιμετώπισή τους.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΕΡΤΣΕΤΗ – ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΛΟΓΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

ΑΙΓΙΝΑ 1828.

Ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης (υιός του Πετρόμπεη) επισκέπτεται τον Κυβερνήτη. Φόρεσε τη λαμπρότερη ενδυμασία του, βουτηγμένη στο μάλαμα. γελούσαν τα φορέματά του, γελούσε η καρδιά του, γιατί ο νέος είχε κλήση προς τον Κυβερνήτη, ο οποίος τον υποδέχθηκε όπως ο πατέρας τον υιό. «Δεν σ' επαινώ διά τα φορέματά σου...» του είπε ο Κυβερνήτης, και συνέχισε **«Είναι καιροί που πρέπει να φορούμε όλοι ζώνη δερματένια, και να τρώμε ακρίδες και μέλι άγριο.** Είδα πολλά εις τη ζωή μου, αλλά σαν το θέαμα όταν έφθασα εδώ εις την Αίγινα, δεν είδα τι παρόμοιο ποτέ, και άλλος να μην το ιδεί... **«Ζήτω ο Κυβερνήτης, ο σωτήρας μας, ο ελευθερωτής μας»**, εφώναζαν γυναίκες αναμαλλιάρες, άνδρες με λαβωματιές πολέμου, ορφανά γδυτά, κατεβασμένα από τις σπηλιές. **δεν ήτον το συναπάντημά μου φωνή χαράς, αλλά θρήνος.** η γη εβρέχετο από δάκρυα, εβρέχετο η μερτιά και η δάφνη του στολισμένου δρόμου από το γιαλό εις την Εκκλησία, **ανατρίχιαζα, μου έτρεμαν τα γόνατα, η φωνή του λαού έσχιζε την καρδιά μου**, μαυροφορεμένες, γέροντες, μου εξητούσαν να αναστήσω τους αποθαμένους τους, μανάδες μου έδειχναν εις το βυζί τα παιδιά τους, και μου έλεγαν να τα ζήσω, και ότι δεν τους απέμειναν παρά εκείνα και εγώ, και με δίκαιο μου εξητούσαν όλα αυτά, **διότι εγώ ήλθα και εσείς με προσκαλέσατε να οικοδομήσω, να θεμελιώσω κυβέρνησιν, και κυβέρνησιν καθώς πρέπει, ζει, ευτυχεί τους ζωντανούς ανασταίνει τους αποθαμένους, διατί διορθώνει τη ζημία του θανάτου και της αδικίας.»**...

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ Ι. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Ο Ι. Καποδίστριας διέθετε σπάνια διπλωματική εμπειρία. Έφερε την υπόσχεση οικονομικής βοήθειας από την Γαλλία και την Ρωσία. **Η Γαλλία άμεσα προθυμοποιήθηκε να στείλει ένα εκστρατευτικό σώμα που, ανεξάρτητα από τις διπλωματικές σκοπιμότητες της αποστολής, πρόσφερε τις στρατιωτικές υπηρεσίες του για την απομάκρυνση του Ιμπραήμ...**

Την εξωτερική πολιτική χειριζόταν ο ίδιος ο Καποδίστριας. Με αλληπάλληλα υπομνήματα, ισχυρή και βάσιμη επιχειρηματολογία προς τους πρεσβευτές και τις κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών δυνάμεων, εργάστηκε ακαταπόνητα για να επιτύχει, όσο μπορούσε, **ευρύτερα σύνορα και πλήρη ανεξαρτησία.** Αρχή της διπλωματικής του πορείας

αποτελούσε η ενεργητική εκμετάλλευση των αντίθετων συμφερόντων των μεγάλων δυνάμεων προς όφελος της Ελλάδος. Έτσι, υπογράφηκαν τα πρωτόκολλα της 3^{ης} Φεβρουαρίου 1830, που προέβλεπαν ανεξάρτητο Ελληνικό κράτος με στενότερα όμως σύνορα σε σχέση μ' εκείνα του 1829 (Γραμμή Μαλιακού κόλπου και Αχελώου ποταμού). Αργότερα, και ενώ είχε προχωρήσει σε **εκκαθάριση των εδαφών της Στερεάς Ελλάδος από τα οθωμανικά στρατεύματα (με την νικηφόρα μάχη της Πέτρας Βοιωτίας, 12 Σεπτεμβρίου 1829, υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη)**, διεκδίκησε και πέτυχε την επέκταση των ελληνικών συνόρων έως τον Παγασητικό ανατολικά και τον Αμβρακικό κόλπο δυτικά.

Ο Καποδίστριας, εγκαινίασε μια «υπερήφανη και ανεξάρτητη ελληνική εξωτερική πολιτική, πολιτική που οι ίδιοι οι αγωνιστές δεν θα μπορούσαν ποτέ στην ουσία να υιοθετήσουν».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ιδιαίτερη σημασία απέδιδε ο Ι. Καποδίστριας στην παιδεία του λαού, την οποία θεωρούσε αρχή της κοινωνικής και πολιτικής απελευθέρωσής του. Έτσι, κάλεσε τον συμπατριώτη του φιλόλογο Ανδρέα Μουστοξύδη, για να οργανώσει την παιδεία. Ο Καποδίστριας πίστευε ότι **για να θεμελιωθεί σωστά ο θεσμός της παιδείας, πρέπει να στηριχτεί πρώτα σε γερή στοιχειώδη εκπαίδευση. «Είμαι αποφασισμένος να στηρίξω την επανόρθωσιν της Ελλάδος εις δύο μεγάλας βάσεις, την εργασία και την εκπαίδευση. Η νέα γενεά θα είναι ικανή, όταν εκπαιδευθεί κατά τρόπον ορθόν».** Πάνω σ' αυτήν την θεωρητική βάση, αρχίζει την εφαρμογή των σχεδίων του, αμέσως μόλις φτάνει στην Ελλάδα. Τον Οκτώβριο του 1828, ιδρύει το **Ορφανοτροφείο της Αίγινας**, όπου θα περιθάλψει 600 απροστάτευτα παιδιά από τον πόλεμο, θα ενσωματώσει τρία «Αλληλοδιδασκτικά Σχολεία», τρία ελληνικά δημοτικά και πολλά **Χειροτεχνεία**. Η **αλληλοδιδασκτική μέθοδος**, που χρησιμοποιείται ευρύτατα στην καποδιστριακή εκπαίδευση, ανταποκρίνεται στις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές τακτικές, αλλά και στις εκπαιδευτικές ανάγκες του νέου κράτους. Ο Καποδίστριας πιστεύει ότι συντελεί στην αγωγή των πολιτών, καθώς αναδεικνύει την αμοιβαιότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Τον Ιούνιο του 1829 άρχισε να λειτουργεί και το **Πρότυπο Σχολείο για όλους τους προχωρημένους μαθητές που προορίζονταν για δάσκαλοι στα αλληλοδιδασκτικά σχολεία**. Τέλος, το Νοέμβριο του 1829 ιδρύεται στην Αίγινα το **Κεντρικό Σχολείο**, με 3ετή φοίτηση που θα προετοίμαζε όσους επιθυμούσαν ν' ακολουθήσουν στο μέλλον **ανώτερες σπουδές**. Γενικά σ' ολόκληρη την χώρα παρατηρείται η αρχή μιας εκπαιδευτικής αναγέννησης. Στις αρχές του 1831, λειτουργούσαν ήδη **121 αλληλοδιδασκτικά σχολεία με 10.000 μαθητές**. Εδώ, πρέπει να προστεθεί και το Πρότυπο Αγροκήπιο της Τίρυνθας, με την προσαρτημένη σ' αυτό μιας μικρής γεωργικής σχολής. Ταυτόχρονα, ιδρύεται στο Ναύπλιο Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, Τυπογραφείο, Μουσείο Αρχαιοτήτων και Εκκλησιαστική Σχολή. Όλα αυτά έγιναν σε διάστημα μικρότερο από τέσσερα χρόνια και αποτέλεσαν ένα σημαντικό επίτευγμα. Η αντιπολίτευση όμως, χαρακτήρισε τον Καποδίστρια **Φωτοσβέστη**, γιατί θεωρούσε εκτός πραγματικότητας την ίδρυση Πανεπιστημίου, **ελλείπει κατάλληλων εκπαιδευτικών για να στελεχώσουν ένα ανώτατο ίδρυμα, αλλά και σπουδαστών**.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Ο Καποδίστριας προχώρησε σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την ανόρθωση της κρατικής μηχανής καθώς και για την θέσπιση του νομικού πλαισίου της πολιτείας, απαραίτητου για την εγκαθίδρυση της τάξης . Αναδιοργάνωσε πλήρως την επαρχιακή διοίκηση . Ιδιαίτερη μέριμνα επέδειξε και για τη **δημιουργία δικαστηρίων** και θεσπίζοντας **κώδικα πολιτικής δικονομίας**.

Μια από τις βασικές **προϋποθέσεις** που έθεσε για να αναλάβει την ηγεσία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, καθώς ο ίδιος υπήρξε θιασώτης του δόγματος της πεφωτισμένης δεσποτείας, ήταν η **αναστολή του Συντάγματος και η διάλυση της Βουλής**, όροι που τελικώς έγιναν αποδεκτοί.

Ο Καποδίστριας συγκεντρώνει όλη την εξουσία στα χέρια του, παρά την ύπαρξη του «Πανελληνίου» , ενός γνωμοδοτικού σώματος που αποτελούνταν από 27 μέλη. Γι' αυτό κατηγορήθηκε για **συγκεντρωτική διακυβέρνηση και αυταρχισμό**. Όμως η ιστορική έρευνα δικαιώνει τις επιλογές του αυτές, συνεκτιμώντας το άναρχο πεδίο της τότε ελληνικής πολιτικής και διοικητικής πραγματικότητας.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΟΣ

Το νέο κράτος είχε άμεση ανάγκη από πειθαρχημένο και αποτελεσματικό στρατό για δύο κυρίως λόγους: α) το μεγαλύτερο μέρος των εθνικών εδαφικών διεκδικήσεων κατεχόταν ακόμη από **οθωμανικά και αιγυπτιακά στρατεύματα**, οπότε υπήρχε θέμα ανακατάληψης των εδαφών αυτών, και β) η επιβίωση και διατήρηση του καποδιστριακού καθεστώτος και η εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος είχαν ανάγκη από **μέσα επιβολής**. Ο Κυβερνήτης έθεσε ως στόχο, αφενός, να βάλει τέλος στον εμφύλιο και να επιδιώξει την καταπολέμηση του κατεστημένου των προσωποπαγών πολιτικών και στρατιωτικών φατριών και, αφετέρου, να παρεμποδίσει την Οθωμανική προέλαση.

Μία από τις πρώτες του κινήσεις ήταν η **καταστολή της πειρατείας** (ανέλαβε με επιτυχία ο **Ανδρέας Μιαούλης**), **προϋπόθεση για την ανάπτυξη του εμπορίου**.

Παράλληλα, προχώρησε στην αναδιοργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων, μετατρέποντας βαθμιαία τα άτακτα στρατεύματα σε **τακτικό στρατό**, και υπάγοντας τον στόλο στην ουσιαστική δικαιοδοσία της Κυβέρνησης, δεδομένου ότι μέχρι τότε τα πλοία ήταν ιδιοκτησία των караβοκυραίων. Με αυτόν τον τρόπο προσπάθησε να προστατέψει τα σύνορα και να μειώσει την επιρροή των μέχρι τότε τοπαρχών.

Στην προσπάθεια αναδιοργάνωσης του στρατού περιλαμβάνεται και η ίδρυση της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων στο Ναύπλιο.

Αποτέλεσμα των οργανωτικών του παρεμβάσεων στον στρατιωτικό τομέα ήταν οι επιτυχίες του στρατεύματος κατά των Οθωμανών στη Στερεά και οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, που θεωρούσε προϋπόθεση για την **διεύρυνση των συνόρων στο βορρά**.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Είναι γεγονός ότι όταν το 1828 , έφτασε στην Ελλάδα ο Ι. Καποδίστριας, είχε ν' αντιμετωπίσει πράγματι μια δύσκολη κατάσταση. Βρήκε την οικονομία της χώρας σε σημείο

αποσύνθεσης, τις κοινωνικές ανάγκες τεράστιες, τον πόλεμο να συνεχίζεται με καταστρεπτικές συνέπειες και τις Δυνάμεις απρόθυμες να χορηγήσουν δάνεια. Κατόρθωσε όμως, με την οικονομία στην Διοίκηση, την **μικρή αύξηση των εισόδων και τις εισφορές από Έλληνες και Φιλέλληνες του εξωτερικού – που οφείλονταν κυρίως στις προσωπικές του γνωριμίες – ν’ ανορθώσει τα οικονομικά του νεοσύστατου κράτους.**

Η σημασία που έδινε στην οικονομία φαίνεται από το γεγονός ότι θεώρησε απαραίτητη την ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος της **Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας, καθιέρωσε ως εθνική νομισματική μονάδα τον Φοίνικα, ίδρυσε Εθνικό Νομισματοκοπείο και προχώρησε στην κοπή νομίσματος, για ν’ αντικαταστήσει τα διάφορα παλαιά νομίσματα που κυκλοφορούσαν.**

Σχεδόν ταυτόχρονα, οργάνωσε και την πρώτη **ταχυδρομική υπηρεσία.**

Μερίμνησε επίσης για τον **επανασχεδιασμό και την ανοικοδόμηση των ελληνικών πόλεων, όπως το Ναύπλιο, το Άργος, το Μεσολόγγι και η Πάτρα, όπου έστειλε τον Κερκυραίο αρχιτέκτονα Σταμάτη Βούλγαρη.**

Σημαντική ήταν και η συμβολή του στο εμπόριο με την **παραχώρηση δανείων στους νησιώτες για την αγορά πλοίων και την κατασκευή ναυπηγείων στον Πόρο και το Ναύπλιο.**

Όσον αφορά στην αγροτική οικονομία, ο Καποδίστριας επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη γεωργία, βασική πηγή πλούτου της Ελλάδας. Ίδρυσε τη Γεωργική Σχολή της Τίρυνθας και **ενθάρρυνε νέες καλλιέργειες.**

Όμως, παρά τις μεγάλες προσπάθειες του στον τομέα αυτό, η Αντιπολίτευση τον κατηγορήσε ότι **δεν έκανε σωστή διανομή των εθνικών γαιών.** Μια τέτοια απόπειρα – με τις τότε συνθήκες – ήταν σίγουρα ανέφικτη. Την διανομή εμπόδιζαν, άλλωστε, και οι μεγάλες Δυνάμεις, καθώς ένα μέρος των κτημάτων ήταν υποθηκευμένο για τα δάνεια του 1824 και του 1825.

Η εσωτερική οικονομική του Καποδίστρια προκάλεσε έντονες **αντιδράσεις, κυρίως από τους Πρόκριτους, που δεν εννοούσαν να στερηθούν τη φοροεισπρακτική αρμοδιότητα, την οποία είχαν ως τότε, για χάρη της προωθούμενης από τον Καποδίστρια Κεντρικής Εξουσίας.**

ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Πέραν των πιεστικότητας οικονομικών, κοινωνικών και διπλωματικών προβλημάτων, ο Καποδίστριας είχε να αντιμετωπίσει δύο σημαντικά εμπόδια στην πολιτική του για την οικοδόμηση του νεοπαγούς ελλαδικού κράτους: **πρώτον την εχθρότητα Γαλλίας και Αγγλίας, τα γεωστρατηγικά συμφέροντα των οποίων στην Ανατολική Μεσόγειο κινδύνευαν από την προοπτική δημιουργίας ενός νέου και δυναμικού ναυτικού και εμπορικού κράτους έξω από τον έλεγχό τους ή, χειρότερα, υπό την επιρροή της Ρωσίας· δεύτερον, τους φατριασμούς και τα τοπικιστικά, οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα των κοτζαμπάσηδων, Φαναριωτών και πλοιοκτητών, οι οποίοι και επεδίωκαν διατήρηση των προνομίων και συμμετοχή στη νομή της εξουσίας.** Εν τέλει ο συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων προετοίμασε το έδαφος και οδήγησε στην πολιτική και φυσική εξόντωση του πρώτου Κυβερνήτη.

Προκειμένου να διαχειρισθεί αποτελεσματικά την τραγική οικονομική και κοινωνική κατάσταση του νέου κράτους, ο Καποδίστριας προέκρινε ένα **συγκεντρωτικό μοντέλο εξουσίας, ώστε να διατηρήσει άμεσα τον πολιτικό έλεγχο**. Την αντιπολίτευση κατά του Καποδίστρια απάρτιζαν οι παραμερισμένοι από την εξουσία **κοτζαμπάσηδες και πλοιοκτήτες**. Ο συγκεντρωτισμός που επέδειξε ο Καποδίστριας παραμερίζοντας τις τοπικές αρχές και **διορίζοντας σε θέσεις κλειδιά τα δύο αδέρφια του, Αυγουστίνο και Βιάνρο Καποδίστρια**, τον οδήγησαν σε σύγκρουση με τις προαναφερθείσες ομάδες συμφερόντων.

Ενδεικτικό του αυταρχισμού του υπήρξε το γεγονός ότι, αν και δημιούργησε ελληνικό και γαλλικό τυπογραφείο στην Αίγινα, **πραγματοποίησε διώξεις εναντίον του Τύπου**. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι περιπτώσεις των εφημερίδων *Ανεξάρτητος*, *Ηώς* και *Απόλλων*, που, είτε έκλεισαν λόγω αντικυβερνητικών θέσεων, είτε οι εκδότες τους διώχθηκαν.

Οι πολιτικοί του αντίπαλοι τον κατηγορούσαν για δεσποτισμό, καθώς **δεν δεχόταν να παρουσιάσει συνταγματικό χάρτη, ενώ καθυστερούσε τη συγκρότηση εθνοσυνέλευσης**. Ο ίδιος, απαντώντας στις αιτιάσεις έκανε λόγο για **άλλες προτεραιότητες**, όπως η ίδρυση σχολείων (αλληλοδιδασκικά, τεχνικές σχολές) και διανομή καλλιεργήσιμων γαιών στους φτωχούς ακτήμονες. Με τον τρόπο αυτό (παιδεία και εξασφάλιση πόρων), πίστευε πως οι Έλληνες θα απαλλάσσονταν από τη δουλεία της εκμετάλλευσης των λίγων και θα καθίσταντο έτοιμοι να απολαύσουν πλήρη, πολιτικά δικαιώματα.

Οι Κουντουριώτηδες από την Ύδρα αλλά και κοτζαμπάσηδες από τις **Σπέτσες και τα Ψαρά** ζητούσαν επιτακτικά **αποζημιώσεις για τα έξοδα που είχαν κάνει για λογαριασμό της επανάστασης**, αν και εκείνος που υποδαύλιζε ακούραστα το αντικαποδιστριακό μένος δεν ήταν άλλος από τον **Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, που εκπροσωπούσε βρετανικά συμφέροντα στην Ελλάδα**. Η Ύδρα μετατράπηκε έτσι στον μεγαλύτερο αντικαποδιστριακό θύλακα, εκεί όπου προσέφευγαν πια οι δυσαραστημένοι από τη διακυβέρνησή του αλλά και πλήθος συνωμοτών. Η δεύτερη τέτοια **αντιδραστική εστία ήταν η Μάνη των Μαυρομιχαλαίων**.

Μια σειρά από «**λαϊκές**» **τοπικές εξεγέρσεις** είχαν αποτύχει, όπως εξίσου απέτυχαν ένα στρατιωτικό πραξικόπημα και η ανταρσία του Πόρου. Η δολοφονία, ως επιλογή απομάκρυνσης του Καποδίστρια από την εξουσία, ήταν η μοναδική που απέμενε στην ανυπόμονη πλέον αντιπολίτευση.

Μέσα στο κλίμα αυτό μοιραία στάθηκε η αντιπαλότητα με τους Μαυρομιχαλάδες, προεστούς της Μάνης.

Ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, που είχε χάσει μέλη της οικογένειάς του στον Αγώνα και που θεωρούσε την υπόθεση της λευτεριάς δική του, αρνήθηκε να συμμορφωθεί. Από το Ναύπλιο ξεσήκωσε κάποιους συγγενείς του να στασιάσουν κατά της κυβέρνησης. Δεν θα δεχόταν σε καμία περίπτωση περιορισμό των προνομίων του, δεν είχε κάνει την επανάστασή γι' αυτό. Δεν θα δεχόταν επίσης να δώσει χρήματα στο ταμείο. Η Ελλάδα τού όφειλε, δεν της όφειλε. Ο Καποδίστριας του είπε πως αυτός και άλλοι 25 ήταν η κατάρα του έθνους, ο λόγος που δεν θα πήγαινε μπροστά. Έσπευσε στη

Μάνη τον Απρίλιο του 1831, όπου τα κυβερνητικά στρατεύματα έλυσαν τη στάση, χωρίς να χυθεί αίμα.

Ο Καποδίστριας, μετά από εξέγερση στη Μάνη, προχώρησε στην σύλληψη και φυλάκιση του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη. Ο αδερφός του Κωνσταντίνος και ο γιός του Γιώργης, εκδικούμενοι δολοφόνησαν άνανδρα τον Ι. Καποδίστρια στα σκαλιά του ναού του Αγίου Σπυρίδωνα στο Ναύπλιο, στις 27 Σεπτεμβρίου 1831, ενώ προσερχόταν σχεδόν αφρούρητος για να παρακολουθήσει την κυριακάτικη λειτουργία.

Έχει υποστηριχθεί ότι καταλυτικό ρόλο στη δολοφονία του διαδραμάτισαν οι ξένες «προστάτιδες» δυνάμεις, ιδίως η **Βρετανία και η Γαλλία**, αφού η ανεξάρτητη πολιτική του χαρακτηριζόταν ως φιλορωσική και αντέβαινε τα συμφέροντά τους. Δεν θα ήταν ανιστόρητο να πούμε πως **απέναντι σε αυτόν, έναν μοναχικό άνδρα, έξοχο, έντιμο πατριώτη, συμάχησε σύσσωμο το παλαιό πολιτικό κατεστημένο της Ελλάδος μαζί με τον ξένο παράγοντα.**

Αρκετά αργότερα, το 1840, ο ίδιος ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ακούγοντας κάποιον να κατηγορεί τον Καποδίστρια, φέρεται να είπε τούτα τα λόγια: «Δεν μετράς καλά φιλόσοφε ... Ανάθεμα στους Αγγλογάλλους, που ήσαν η αιτία κι εγώ έχασα τους δικούς μου, και το Έθνος έναν άνθρωπο που δε θα τονε ματαβρεί, και το αίμα του με παιδεύει ως τώρα ...». Για τη δολοφονία του Καποδίστρια, ο Ελβετός φιλέλληνας Εϋνάρδος είπε: «Όστις δολοφόνησε τον Καποδίστρια, δολοφόνησε την πατρίδα του. Ο θάνατός του είναι συμφορά για την Ελλάδα και δυστύχημα ευρωπαϊκόν».

Μετά τη δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια τη θέση του κυβερνήτη ανέλαβε για κάποιο διάστημα ο αδελφός του Αυγουστίνος Καποδίστριας, ως πρόεδρος της Διοικητικής Επιτροπής, που διόρισε η Γερουσία. Τη σορό του Καποδίστρια την μετέφερε ο αδελφός του στην Κέρκυρα, όπου και ενταφιάστηκε στη Μονή Πλατυτέρας.

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ

Παρ' όλη την ευγενή καταγωγή και εκπαίδευσή του, ο Καποδίστριας υπήρξε φιλελεύθερος και δημοκράτης. **Πίστευε στην συνταγματική διακυβέρνηση, που θα ενισχυόταν και θα γινόταν πιο αποτελεσματική με την πολιτική διαπαιδαγώγηση του λαού.**

Ήταν ο τολμηρός, **προπορευόμενος από την εποχή του, οραματιστής πολιτικός**, του οποίου τα ιδανικά και οι προθέσεις δεν γίνονταν συχνά κατανοητά από τους συγχρόνους του.

Για την Ευρώπη, ο Καποδίστριας ήταν ο υψηλόφρων διπλωμάτης, ο εισηγητής για τις διεθνείς σχέσεις μιας πολιτικής πρακτικής, που στηριζόταν σε **ηθικές αρχές**. Αντιτάχθηκε με σθεναρότητα στον Μέττερνιχ και στο απολυταρχικό κατεστημένο της Ευρώπης και αποκλήθηκε **«αρχιτέκτων της ευρωπαϊκής ειρήνης του αιώνας».**

Συνεργαζόμενος με ογκόλιθους της ευρωπαϊκής πολιτικής σκηνής και μετέχοντας σε σημαντικές διαβουλεύσεις, έθεσε το δικό του στίγμα σε πολλές από τις πολιτικές και διπλωματικές μεταβολές. Επιπλέον, ως υπουργός Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, συμμετείχε στις εν γένει διεθνείς εξελίξεις αλλά και στα **διεθνή Συνέδρια, όπου οι Μεγάλες Δυνάμεις συναποφάσιζαν για την τύχη των ευρωπαϊκών λαών**, ως ένας από τους πρωτεργάτες της διαμόρφωσης του **διεθνούς διακρατικού συστήματος**, που τη χρονική περίοδο της δράσης του βρισκόταν σε εξέλιξη.

Οι πολιτικές του απόψεις για την Ελλάδα και την Ευρώπη, ξεπερνούν συχνά την εποχή του και χάνονται στο μέλλον, χωρίς να γίνονται αντιληπτές από τους συγχρόνους του. Υπήρξε ο πρώτος οραματιστής μιας ενιαίας Ευρώπης, με ρόλο ισχυρό μέσα στον κόσμο και μιας ισχυρής και υπολογίσιμης Ελλάδας μέσα στη Ευρώπη.

Μακριά και πέρα από κάθε υψηλό αξίωμα όμως, ο Καποδίστριας υπήρξε ο Έλληνας, που βιώνει βαθιά και με ένταση τα προβλήματα του ελληνισμού.

Με αυταπάρνηση εγκατέλειψε μια σίγουρη διπλωματική και πολιτική καριέρα και ήρθε στην Ελλάδα για να οργανώσει εκ του μη όντος ένα κράτος.

Ως Κυβερνήτης διακρίθηκε για τη μεγάλη αγάπη του για την πατρίδα, την οποία επέδειξε και ισχυρώς απέδειξε σε κάθε περίπτωση, με προσωπικό μάλιστα κόστος. Από τη θέση αυτή, διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στη σύσταση ανεξάρτητης και ευνομούμενης πολιτείας.

Αρνήθηκε να δεχθεί μισθό, όπως επίσης αρνήθηκε κάθε χρηματική αποζημίωση από τον Τσάρο, για να μην κατηγορηθεί από τους αντιπάλους του για μεροληψία απέναντι στη Ρωσία, ενώ διέθεσε όλη του την περιουσία για τους σκοπούς της ελληνικής πολιτείας.

Οι καποδιστριακές μεταρρυθμίσεις ήταν μια κοσμογονία για την ελάχιστη Ελλάδα του 1828–31.

Τονίζουμε την αγωνία και τον αγώνα του να προχωρήσει σε όλες εκείνες τις βαθιές τομές που θα μεταμόρφωναν τη χώρα, μια Ελλάδα που λυτρώνεται με πολύ αίμα από τον ξένο ζυγό, αλλά και που σπαράσσεται εσωτερικά, θυμίζοντας πολύ συχνά αυτό που βιώνουμε έκτοτε και ως τα τελευταία χρόνια: εξωτερικό δανεισμό, ξένες δυνάμεις που στηρίζουν δήθεν το ελληνικό κράτος, αλλά την ίδια στιγμή διεκδικούν τον έλεγχό του, εκπρόσωποι της πολιτικής και επιχειρηματικής τάξης που τίθενται υπέρ του λεγόμενου ξένου παράγοντα, ενώ άλλοι γίνονται σφοδροί πολέμιοί του, πόλωση και οξύτητα εντός της χώρας, απόλυτη άρνηση για κάθε μεταρρύθμιση, οικονομική δυστοκία και ανέχεια – φαντάσματα του βαθέος παρελθόντος, που μοιάζουν να μας καταδιώκουν ακόμα.

Ο τολμηρός και αφοσιωμένος «εκσυγχρονιστής» πλήρωσε με την ίδια τη ζωή του την αφοσίωσή του στο καθήκον, χτυπώντας κατά μέτωπο τον παραδοσιακό άξονα ισχύος στην Ελλάδα, τους κοτζαμπάσηδες, τους μεγαλοκαπεταναίους και τα συμφέροντά τους. Στην Ελλάδα, όπου ακόμη και σήμερα, οι πολιτικές προσωπικότητες ελέγχονται στην προκρούστεια κλίνη των πολιτικών και τοπικιστικών προτεραιοτήτων, οι απόψεις και το έργο του αξιολογήθηκαν στο φάσμα από την αγιοποίηση ως τον απόλυτο αφορισμό.

Μισήθηκε ως αντιδημοκράτης και αυταρχικός, κατηγορήθηκε ότι δεν επεδίωκε την ανεξαρτησία της Ελλάδας. Η όλη του πολιτεία, όμως, αποδεικνύει, περίτρανα, το αντίθετο.

Ο ίδιος εναπέθεσε στο βωμό του Έθνους το υστέρημα της ψυχής του και προστέθηκε ως ένας ακόμη γενναίος και ωραίος Έλληνας, που θυσιάστηκε για το ίδιο ιδανικό με τους αγνούς πατριώτες της Επανάστασης, την ανεξάρτητη Ελλάδα.

Για τον Καποδίστρια γράφει ο Νίκος Καζαντζάκης:

«Καράβι μου βασιλικό
με τα κατάρτια τα ψηλά,
τσακίστηκες κι εβούλιαξες
στις ξέρες τις ελληνικές...»

Παράρτημα, Ο ΓΚΑΙΤΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Όταν το 1828 ο Καποδίστριας είχε αναλάβει τη διακυβέρνηση της Ελλάδος, ο Γκαίτε έγραψε: «**Μακάρι οι άριστοι άνδρες των Ελλήνων – οι Φαναριώτες – να συσπειρωθούν γύρω από τον νέον φανόν του ευγενούς Κυβερνήτου Καποδίστρια. Είθε οι γραμματισμένοι, οι σοφοί, οι ευφυείς, με την ελεύθερη γνώμη τους, οι γενναίοι πολεμιστές με τα έργα τους, ιδιαίτερα δε οι κληρικοί με καθαρά ανθρωπιστική και αποστολική διάθεση, να ασπασθούν τα σχέδια και τις πεποιθήσεις του και να συμπεριφερθούν και να αποδειχθούν ως Φαναριώτες με την υψηλότερη έννοια, σύμφωνα με τις ευχές ολοκλήρου της Χριστιανοσύνης...**»

Ενώ αλλού σημείωνε: «**Ποιος, αλήθεια, επιθυμούσε στις ημέρες τις πιο άγριας αναρχίας να σκεφθεί για τα αξιόλογα πρόσωπα που αποτελούσαν τιμή για το Ελληνικό έθνος, και τα οποία, αυτά κυρίως, καταπιέζονταν, καταδιώκονταν και αποκλείονταν από κάθε ενεργό δράση; Σήμερα, όμως, που ένας λαμπρός Κυβερνήτης αγωνίζεται να εξαλείψει από έξω την πειρατεία και από το εσωτερικό της χώρας την αισχροκέρδεια, τις αρπαγές και τις καταχρήσεις, αρχίσαμε να προσβλέπουμε πάλι με θάρρος και πίστη στα πρόσωπα και στα πράγματα, περιμένοντας την τελική επικράτηση και την επιβολή των καλύτερων ατόμων, σύμφωνα με τις ευχές και τις ελπίδες μας, για το Ελληνικό κράτος ...»**

Στο βιβλίο «Συνομιλίες με τον Γκαίτε» του Έκερμαν φέρεται να είχε δηλώσει τα εξής:

«**Θα σας φανερώσω ένα πολιτικό μυστικό, που αργά ή γρήγορα δυστυχώς θα πραγματοποιηθεί: Ο Καποδίστριας δεν θα μπορέσει να κρατηθεί για μακρό χρονικό διάστημα στην διοίκηση των ελληνικών πραγμάτων, γιατί δεν διαθέτει την απαραίτητη γι' αυτές τις καταστάσεις ιδιότητα: Δεν είναι στρατιωτικός. Δεν έχουμε κανένα παράδειγμα, κατά το οποίο άνθρωπος του γραφείου και του πνεύματος να μπορέσει να διοικήσει ένα επαναστατημένο κράτος και να υποτάξει σε νόμους στρατιωτικούς και στρατηγούς και κοτζαμπάσηδες. Με το σπαθί στο χέρι, και ως αρχηγός του στρατού, μπορείς να διατάσσεις, να νομοθετείς και να επιβάλλεις τήρηση των νόμων, οπότε ημπορείς να είσαι βέβαιος ότι θα σε υπακούσουν και θα πειθαρχήσουν. Χωρίς όμως την στρατιωτική σπάθη είναι αμφίβολη η επιτυχία ... Και ο Καποδίστριας δεν κρατάει σπαθί ... Σας το προλέγω ... Δεν είναι δυνατόν να γίνει διαφορετικά ...»**

Ο Γκαίτε μετά την δολοφονία του Καποδίστρια δήλωσε πως «**από σήμερα παύω να είμαι Φιλέλλην...**», ενώ για το ακέραιο του χαρακτήρα του θα έλεγε: «**Ο Καποδίστριας πίστευε ότι θα μπορούσε να κάνει όλους τους ανθρώπους τόσο τίμιους όσο τίμιος ήταν και ο ίδιος. Στην προσπάθειά του αυτή θα δοκίμαζε τις μεγαλύτερες απογοητεύσεις και θα συναντούσε τις πιο βαθιές αντιδράσεις.**»